

KOMPARATIVNI PRIKAZ RADNO-PRAVNIH ODNOSA
VAŽEĆEG ZAKONA O ZNANSTVENOJ DJELATNOSTI I VISOKOM OBRAZOVANJU I
PRIJEDLOGA ZAKONA O SVEUČILIŠTU, ZAKONA O ZNANOSTI TE
ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU

LEGENDA:

Crveno - neprihvatljivo

Smeđe - nije dobro

Zeleno - nejasno, djelomično, upitno

Plavo - prihvatljivo

Svjetlo plavo - važno i veoma dobro

Sivo rješenja iz važećeg zakona

KRAĆENICE:

VZZ - važeći Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju

ZOS – prijedlog Zakona o Sveučilištu

ZOZ – prijedlog Zakona o znanosti

ZVO – prijedlog Zakona o visokom obrazovanju

MZOŠ – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

✚ ZNANSTVENA RADNA MJESTA

- **Znanstvena radna mjesta** ostala su ista, a to su: znanstveni suradnik, viši znanstveni suradnik i znanstveni savjetnik
- **VZZ odvađa izbor u znanstveno zvanje od izbora na znanstveno radno mjesto**, dakle stjecanje znanstvenog zvanja ne ovisi o radnom mjestu. **ZOZ ne daje mogućnost odvojenog izbora u znanstveno zvanje od izbora na znanstveno radno mjesto**. Definira **znanstvenike** kao osobe zaposlene na znanstvenim i znanstveno-nastavnim radnim mjestima i upisane u Upisnik znanstvenika koji vodi MZOŠ, dok **znanstveno radno mjesto** definira kao radno mjesto na kojem se zapošljava osoba koja ispunjava uvjete propisane općim aktom koji uređuje izbor na znanstvena radna mjesta.
- U VZZ-u stoji da se **znanstvena zvanja stječu** u postupku i pod uvjetima predviđenim tim Zakonom. **Uvjeti** koje propisuje Zakon su doktorat znanosti i određena kategorija znanstvenih radova, dok Nacionalno vijeće za znanost detaljnije svojim Pravilnikom propisuje uvjete za izbor u znanstvena zvanja (vrsta, broj radova...). VZZ-om se propisuju **opći uvjet za izbor** na znanstveno **radno mjesto** (upis u Upisnik znanstvenika u istom ili višem znanstvenom zvanju te odgovarajuća **duljina** istraživačkog rada), a znanstvena organizacija može svojim statutom propisati dodatne uvjete za izbor na znanstvena radna mjesta. **ZOZ propisuje samo minimalni uvjet za izbor na znanstveno radno mjesto** (stečen akademski stupanj doktora znanosti), određuje da **prednost pri izboru** ima pristupnik s obavljenim postdoktorskim usavršavanjem i ostavlja propisivanje uvjeta za izbor na znanstvena radna mjesta u **nadležnosti znanstvene pravne osobe** koja uvjete određuje svojim općim aktom. Uvjeti za izbor na znanstvena radna mjesta javnog znanstvenog **instituta** propisuju se također općim aktom, ali **uz prethodnu suglasnost MZOŠ-a**.
- U ZOZ-u je **ograničen postotak znanstvenih radnih mjesta znanstvenih savjetnika i viših znanstvenih suradnika**, a **ustroj znanstvenih radnih mjesta javnih znanstvenih instituta donosi se uz suglasnost MZOŠ-a**.
- I jedan i drugi zakon određuju da se izbor na znanstvena radna mjesta provodi na temelju **javnog natječaja**, ali **ZOZ propisuje iznimku**, na način da se izbor na

- znanstveno radno mjesto može provesti na temelju internog natječaja u slučaju privremene spriječenosti zaposlenika na znanstvenom radnom mjestu ???
- Oba zakona propisuju da se izbor na znanstvena radna mjesta provodi **na vrijeme od 5 godina** i da se s osobama izabranim na znanstvena radna mjesta zaključuje **ugovor o radu na neodređeno vrijeme**. Međutim, **ZOZ ne ograničava broj izbora u isto zvanje (reizbor)**, dok VZZ određuje da na radno mjesto znanstvenog suradnika ili višeg znanstvenog suradnika zaposlenik može biti biran najviše dva puta.
 - VZZ propisuje da se natječaj za isto ili više znanstveno radno mjesto raspisuje 3 mjeseca prije isteka roka na koji je zaposlenik izabran u prethodnom natječaju, a **ZOZ** propisuje da javni znanstveni institut ima obvezu **raspisati natječaj** najkasnije 6 mjeseci prije isteka roka od pet godina.
 - Prema VZZ-u, postupak izbora u znanstvena zvanja provodi ovlaštena znanstvena organizacija u smislu davanja mišljenja i ocjene ispunjavanja uvjeta, a odluku o izboru donosi nadležni matični odbor. ZOZ propisuje da se **postupak izbora** na znanstvena radna mjesta propisuje općim aktom javnog znanstvenog **instituta**.
 - ZOZ propisuje da **vrijeme trajanja postupka** izbora na znanstvena radna mjesta ne može biti duže od 120 dana od dana raspisivanja natječaja, te za slučaj prekoračenja istog roka određuje prekršajnu novčanu kaznu u iznosu od 30.000 do 100.000 kuna. VZZ u slučaju prekoračenja navedenog roka predviđa prepuštanje izbora direktno matičnom odboru ili Nacionalnom vijeću za znanost u roku od daljnjih 120 dana, te oduzimanje ovlaštenja za provođenje postupka znanstvenoj organizaciji odnosno razrješenje predsjednika i odgovornih članova matičnog odbora.
 - ZOZ uvodi novinu u **obvezama zaposlenika** izabranim na **znanstveno radno mjesto znanstvenog savjetnika drugi put**. Njima tada prestaje obveza ponovnog izbora na radno mjesto, ali su **dužni svakih 5 godina podnositi ravnatelju instituta izvješće o svom radu**. Odluku o prihvaćanju ili neprihvaćanju izvješća **donosi ravnatelj instituta uz prethodno pribavljeno mišljenje znanstvenog vijeća**.
 - U članku 33. ZOZ-a (koji nosi krivi naslov) predviđa se mogućnost zapošljavanja na znanstvena radna mjesta na **određeno vrijeme**. Inače, odredbe istog Zakona propisuju sklapanje ugovora o radu na neodređeno vrijeme za znanstvena radna mjesta. U istom članku predviđena je takva mogućnost i u nekim drugim slučajevima (zamjena za duže bolovanje, rad na projektima ograničenog trajanja...) i to u maksimalnom trajanju od 5 godina.
 - I prema VZZ-u i prema ZOZ-u znanstveniku u znanstvenoj organizaciji s istekom kalendarske godine u kojoj je navršio 65 godina života prestaje ugovor o radu radi odlaska u mirovinu. Razlika je u tome što VZZ predviđa **mogućnost produljenja ugovora o radu** do navršenih 70 godina života znanstvenika, dok ZOZ ne propisuje takvo ograničenje. Znanstvena organizacija, ukoliko za to ima potrebu, **znanstveniku može produljiti radni odnos** (čitaj: zauvijek jer nema ograničenja do koje godine), ali isključivo ako se sredstva za plaću i ostala materijalna prava tog zaposlenika osiguravaju **iz vlastitih prihoda** instituta.

✚ ZNANSTVENI NOVACI I SURADNICI

- ZOZ ne prepoznaje suradnička radna mjesta **asistenta i višeg asistenta**, nego radna mjesta znanstvenih novaka i suradnika postdoktoranda. **Znanstveni novaci i suradnici postdoktorandi** su osobe zaposlene na određeno vrijeme u okviru strategije razvoja znanstvene pravne osobe, u svrhu znanstvenog usavršavanja i osposobljavanja za **samostalno znanstveno istraživanje**. ZOZ određuje da uvjete i postupak za zasnivanje radnog odnosa na radnom mjestu znanstvenog novaka i suradnika postdoktoranda propisuje Ministar. VZZ određuje uvjete koje mora ispunjavati osoba koju se može zaposliti na radnom mjestu asistenta i višeg asistenta.

- **Novost u ZOZ-u** je i to da se određuje da Nacionalni znanstveni instituti i sveučilišta ustrojavaju i organiziraju radna mjesta znanstvenih novaka i suradnika postdoktoranda na temelju programskog ugovora, javnog poziva i odluke MZOŠ-a, ugovora o znanstvenom projektu, ugovora s pravnom osobom iz područja gospodarstva ili ugovora s tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Državni i drugi instituti ustrojavaju ista radna mjesta na temelju odluke MZOŠ-a, ugovora o znanstvenom projektu ili ugovora s pravnom osobom iz područja gospodarstva. Prema VZZ-u, za zapošljavanje asistenata i viših asistenata potrebna je suglasnost Ministra ako se plaća ne osigurava iz vlastitih prihoda ustanove, a zapošljavanje znanstvenih novaka mora odobriti Ministar.
- ZOZ određuje da MZOŠ mora voditi Upisnik znanstvenih novaka, dok VZZ nema ovakvih odredaba.
- **ZOZ skraćuje vrijeme trajanja ugovora o radu za asistenta tj. vrijeme za izradu doktorata.** Određeno je da se s osobom izabranom na radno mjesto znanstvenog novaka zaključuje ugovor o radu na određeno (na 4 godine) te predviđa mogućnost produljenja istog ugovora za još 2 godine ukoliko je takvo produljenje potrebno radi stjecanja akademskog stupnja doktora znanosti. Međutim, ta mogućnost predviđena je samo kao iznimka. Odluku o produljenju donosi tijelo sveučilišta odnosno znanstveno vijeće javnog znanstvenog instituta s kojim znanstveni novak ima sklopljen ugovor o radu. Postupak i kriterij ocjene znanstvenog novaka te mogućnost produljenja ugovora propisuje se općim aktom sveučilišta odnosno javnog znanstvenog instituta.
- VZZ propisuje da svake godine institut ocjenjuje samo rad asistenta, dok ZOZ određuje da se jednom godišnje ocjenjuje i rad znanstvenog novaka i rad suradnika postdoktoranda. Međutim, iako se propisuje ocjenjivanje rada suradnika postdoktoranada, ne propisuje se posljedica u slučaju negativne ocjene njihova rada kako je to slučaj kod negativne ocjene rada znanstvenog novaka. Pобољшanje u odnosu na VZZ je to da se izričito propisuje da se znanstvenom novaku, koji dobije negativnu ocjenu svog rada, otkazuje ugovor o radu redovitim osobno uvjetovanim otkazom (VZZ kaže samo redoviti otkaz, tako da poslodavci uglavnom u ovom slučaju daju redovite otkaze zbog skrivljenog ponašanja pri čemu zaposlenik nema pravo na otpremninu, na naknadu na Zavodu za zapošljavanje....).
- Ni jedan ni drugi zakon nemaju odredaba koje bi regulirale odgovornost mentora za (ne)uspješnost rada znanstvenih novaka. ZOZ jedino donosi nove odredbe o tome da se ugovorom o financiranju znanstvenih novaka i suradnika postdoktoranada može predvidjeti povrat dijela sredstava uloženi u njihovo financiranje, ukoliko ustanova ne osigura adekvatno vodstvo znanstvenom novaku, te isti uslijed toga otkáže ugovor o radu.
- Za razliku od postojećeg Zakona, u ZOZ-u se taksativno nabrajaju najvažnija prava i obveze znanstvenih novaka i suradnika postdoktoranada, navodeći između ostalog da je obveza znanstvenog novaka sudjelovati u izvođenju prijediplomske i diplomske nastave na sveučilištu na kojem pohađa poslijediplomski doktorski studij i to 1/8 radnog vremena znanstvenog novaka.
- **ZOZ donosi novine i u pogledu izbora na radno mjesto suradnika postdoktoranda.** S osobom izabranom na to radno mjesto zaključuje se ugovor o radu na određeno vrijeme u trajanju od 3 godine (prema VZZ-u trajanje ugovora o radu za višeg asistenta je 4 godine) te se kao obveza suradnicima postdoktorandima propisuje i obveza osposobljavanja i usavršavanja na matičnoj ustanovi najmanje 1 godinu, te obveza da se najmanje polovinu radnog vremena na koje je zaključen ugovor o radu moraju usavršavati izvan matične ustanove (ako je to na ustanovi u RH) ili najmanje 1 godinu provesti na znanstvenom osposobljavanju i usavršavanju u inozemstvu. Postupak i uvjete za mobilnost suradnika postdoktoranada propisuje Ministar pravilnikom.

- Novina je i to da se u ZOZ-u određuje da će javni znanstveni instituti i sveučilišta zaključiti ugovore o sudjelovanju suradnika postdoktoranada u izvođenju nastave ili **ugovore kojima se uređuje mobilnost suradnika postdoktoranada**.
- **Ograničenje rada** zaposlenika izvan matične znanstvene pravne osobe ostalo je isto u oba zakona, a to je najviše 1/3 punog radnog vremena.

✚ STRUČNA RADNA MJESTA

- ZOZ i ZVO **ne definiraju stručna zvanja i radna mjesta na način kako ih određuje VZZ**. Prema VZZ-u stručna zvanja su stručni suradnik, viši stručni suradnik i stručni savjetnik, a osobe u navedenim zvanjima rade na odgovarajućim radnim mjestima **stručne poslove vezane za znanstvena istraživanja**. ZOZ propisuje da javni znanstveni instituti **moгу imati stručna i druga radna mjesta** (administrativna, tehnička i opća), a ZVO određuje da visoka učilišta imaju **stručna i druga radna mjesta** (administrativna, tehnička i opća). Dakle, prema ZOZ-u i ZVO-u **ne radi se o istim stručnim radnim mjestima kao do sada**, nego se zaključuje da je to druga vrsta stručnih radnih mjesta, primjerice suradnik – pravnik, ekonomist i sl.

✚ AKADEMSKI NASTAVNICI

- **ZVO uvodi naziv akademski nastavnici** i pod njim podrazumijeva znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna radna mjesta.
- ZVO određuje da se znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna radna mjesta ustrojavaju na sveučilištu, a nastavna radna mjesta na svim visokim učilištima. VZZ određuje da se na veleučilištu i visokoj školi nastavnici biraju u nastavna zvanja i na radna mjesta koja odgovaraju tim zvanjima, a da se osobe biraju u nastavna zvanja i na sveučilištu, fakultetu i umjetničkoj akademiji u slučaju kada izvode stručni studij – za potrebe tog studija i u drugim određenim slučajevima.
- Znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna radna mjesta ostala su ista, dok su nastavna radna mjesta prema ZVO-u predavač, viši predavač, **lektor, viši lektor** i profesor visoke škole. U odnosu na VZZ nedostaju dva nastavna zvanja i radna mjesta: **umjetnički suradnik i viši umjetnički suradnik**.
- Razlika u odnosu na VZZ je i kod **gostujućeg akademskog nastavnika**. Prema VZZ-u gostujućem profesoru ili nastavniku može se povjeriti izvedba do 1/3 nastavnog predmeta bez njihovog izbora u znanstveno-nastavno zvanje, uz uvjet da osnovni dio nastavnog predmeta izvode osobe izabrane u odgovarajuće zvanje. ZVO određuje da se **gostujući akademski nastavnici mogu kao vanjski suradnici, s ugovorom o radu na određeno vrijeme u najduljem trajanju od 5 godina, izabrati za obavljanje znanstveno-nastavnih poslova za određenu akademsku godinu, i da kao takvi imaju sva prava i obveze zaposlenika na znanstveno-nastavnim i umjetničko-nastavnim radnim mjestima**.
- ZVO određuje i to da svako sveučilište **ima pravo priznati izbor osobe** na drugom sveučilištu u RH ili u inozemstvu što se uređuje općim aktom sveučilišta. Predmetni izbor **obavlja senat na prijedlog dva redovita profesora**. VZZ ima odredbe o tome da se, pod uvjetima predviđenim statutom sveučilišta, uglednom inozemnom profesoru, istaknutom stručnjaku ili umjetniku koji nije stekao znanstveno-nastavno zvanje po hrvatskim propisima, može uz suglasnost senata povjeriti izvođenje nastave iz određenog predmeta. Isto tako, poznaje i tzv. naslovno zvanje u koje se može izabrati osoba i bez zaključivanja ugovora o radu, ako će ta osoba sudjelovati u izvođenju dijela ili cijele nastave određenog predmeta.
- VZZ odvaja izbor u znanstveno-nastavno zvanje od izbora na znanstveno-nastavno radno mjesto. **ZVO ne predviđa mogućnost odvojenog izbora u znanstveno-nastavno zvanje od izbora na znanstveno-nastavno radno mjesto**, a osobe zaposlene

na znanstveno-nastavnim radnim mjestima definira kao znanstvenike u smislu Zakona kojim se uređuje područje znanosti.

- U VZZ-u stoji da u znanstveno-nastavno zvanje može biti izabrana osoba koja je upisana u Upisnik znanstvenika sa znanstvenim zvanjem stečenim u odgovarajućem polju ili koja ispunjava uvjete za stjecanje tog zvanja i uvjete u pogledu obrazovnog, nastavnog i stručnog rada koje propisuje Rektorski zbor, te propisuje uvjete za izbor u umjetničko-nastavna i nastavna zvanja i radna mjesta. ZVO propisuje **minimalni uvjet** za izbor na znanstveno-nastavno i umjetničko-nastavno radno mjesto (stečen akademski stupanj doktora znanosti odnosno doktora umjetnosti) i minimalni uvjet za izbor na nastavna radna mjesta, te određuje da će **dodatne uvjete** za izbor na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna radna mjesta propisati sveučilište svojim općim aktom. Isto tako, dodatne uvjete za izbor na nastavna radna mjesta propisuje i visoko učilište svojim općim aktom.
- I u ZVO-u je, kao i u ZOZ-u, **ograničen broj znanstveno-nastavnih, umjetničko-nastavnih i nastavnih radnih mjesta na javnim sveučilištima odnosno veleučilištima i visokim školama koja se financiraju iz Državnog proračuna RH**, a **ustroj** znanstveno-nastavnih i umjetničko-nastavnih radnih mjesta javnog sveučilišta i nastavnih radnih mjesta javnog visokog učilišta donosi se uz suglasnost Ministra. Određuje se i da javna sveučilišta mogu ustrojiti **znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna radna mjesta, koja se financiraju iz vlastitih prihoda sveučilišta, ali kao radna mjesta na određeno vrijeme** (navedeno je kontradiktorno odredbama koje propisuju ugovor o radu na neodređeno vrijeme za znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna radna mjesta).
- Oba zakona propisuju da se **izbor** na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna radna mjesta provodi **na vrijeme od 5 godina** i da se s osobama izabranim na znanstvena radna mjesta zaključuje ugovor o radu **na neodređeno vrijeme**. **Međutim, ZVO ne ograničava broj izbora na isto radno mjesto (reizbor)**, dok VZZ ograničava izbor u isto zvanje i radno mjesto na najviše dva puta.
- VZZ propisuje da se natječaj za isto ili više znanstveno-nastavno i umjetničko-nastavno radno mjesto raspisuje 3 mjeseca prije isteka roka na koji je zaposlenik izabran u prethodnom natječaju, a ZVO propisuje obvezu raspisivanja natječaja najkasnije 6 mjeseci prije isteka roka od pet godina.
- Prema VZZ-u, postupak izbora u znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna zvanja i radna mjesta provodi se sukladno odredbama tog Zakona kojima se uređuje izbor u znanstvena zvanja i na radna mjesta. **ZVO propisuje da postupak i kriterije izbora na znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna radna mjesta propisuje sveučilište svojim općim aktom.**
- ZVO detaljnije definira sastav stručnog povjerenstva zaduženog za ocjenu kompetencije pristupnika na natječaju za znanstveno radno mjesto.
- ZVO propisuje da **vrijeme trajanja postupka izbora** na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna radna mjesta ne može biti duže od 120 dana od dana raspisivanja natječaja, te za slučaj prekoračenja istog roka određuje prekršajnu novčanu kaznu u iznosu od 30.000 do 100.000 kuna.
- ZVO također uvodi novinu u obvezama akademskih nastavnika tj. obvezu da akademski nastavnici moraju imati ovlaštenje za samostalno izvođenje svih oblika nastave i rada sa studentima koje se utvrđuje u obliku akademske nastavne dopusnice (**venia docendi**) koju izdaje rektor na prijedlog senata sveučilišta. Akademska dopusnica **obnavlja se svakih 5 godina**, na temelju izvješća o radu koje osoba koja posjeduje dopusnicu podnosi senatu sveučilišta. ZVO nadalje propisuje uvjete za izdavanje ili uskraćivanje dopusnice te način smanjivanja prava zaposlenika kojima ista bude uskraćena. **Posljedica može biti oduzimanje rada u nastavi, ali ne i otkaz ugovora o radu.**

- I prema VZZ-u i prema ZVO-u osobi izabranj na znanstveno-nastavno odnosno umjetničko-nastavno radno mjesto istekom akademske godine u kojoj je navršila 65 godina života prestaje ugovor o radu radi odlaska u mirovinu. Razlika je u tome što VZZ predviđa mogućnost produljenja ugovora o radu do navršenih 70 godina života takvog zaposlenika, dok ZVO propisuje tu granicu na 68 godina života za redovitog profesora s trajnom licencom ako se radni odnos produžava na teret državnog proračuna, te propisuje da sveučilište može redovitom profesoru produljiti radni odnos i nakon 68 godine života isključivo na teret vlastitih sredstava.
- **Rad zaposlenika izvan matičnog visokog učilišta ograničen je u ZVO-u na 1/3 radnog vremena odnosno najviše polovinu nastavne norme. Iznimno, takav rad može iznositi i punu nastavnu normu, ali najduže u razdoblju od jedne akademske godine.**

✚ SURADNJA JAVNIH ZNANSTVENIH INSTITUTA S VISOKIM UČILIŠTIMA

- ZOZ definira područja suradnje i određuje obvezne sastojke različitih ugovora o suradnji između javnih znanstvenih instituta i visokih učilišta.
- ZOZ također daje nacionalnim znanstvenim institutima mogućnost organiziranja i izvođenja poslijediplomskih doktorskih studija iz svojih znanstvenih područja, sukladno propisima iz područja visokog obrazovanja, a uvjete i postupak izvođenja i organizacije istih propisuje Ministar pravilnikom.

✚ PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE – STEČENA PRAVA

- Prijelazne i završne odredbe ZOZ-a i ZVO-a određuju da osobe koje na dan stupanja na snagu tih zakona budu zatečene na suradničkom radnom mjestu znanstvenog novaka – višeg asistenta **zadržavaju postojeći ugovor o radu**, a osobe zatečene na suradničkom radnom mjestu znanstvenog novaka – asistenta zadržavaju postojeći ugovor o radu do isteka vremena na koji je sklopljen (što znači da sveučilište s njima može nakon toga sklopiti ugovor o radu za radno mjesto suradnika postdoktoranda u skladu s odredbama ZOZ-a i ZVO-a.